

DANSK KRONIK.

Ansættelse af straffede personer i offentlig tjeneste.

Justitsministeriet har den 26. juli 1957 nedsat et udvalg til overvejelse af i hvilket omfang personer der har været i konflikt med straffelovgivningen bør kunne opnå ansættelse i stillinger under stat og kommune. I forbindelse med behandlingen af dette spørgsmål skal udvalget også tage stilling til om der bør gennemføres en begrænsning af offentlige myndigheders adgang til at indhente straffeattester. I udvalget sidder der repræsentanter for de ministerier og etater som i særlig grad har interesse i spørgsmålet. Udvalgets formand er kontorchef i justitsministeriet *Kai Kjøgø*; dets sekretær er sekretær i justitsministeriet, lektor *L. Nordskov Nielsen*.

Fængselsvæsenets arbejdsdrift.

Justitsministeriet har endvidere den 13. maj 1957 nedsat en kommission til overvejelse af fængselsarbejdsdriftens fængselsmæssige, organisatoriske, økonomiske og tekniske problemer. Kommissionens formand er direktør *K. Skat-Rørdam*, næstformand er chefen for fængselsvæsenets arbejdsdrift *C. Aude-Hansen*, og som sekretærer virker ekspeditionssekretær *F. Hellborn* og fuldmægtig *A. K. Jacobsen*. Iøvrigt tæller kommissionen bl. a. en række repræsentanter for fængselsvæsenet, andre offentlige myndigheder og forskellige erhvervsorganisationer. I et skriftligt arbejdsgrundlag for kommissionens overvejelser opridses nogle træk af arbejdsdriftens udvikling i de senere årtier, og der peges på nogle af de vanskeligheder som er forbundet med tilrettelæggelsen af denne vigtige side af arbejdet i fængsler og lignende institutioner. Man anslår at det for ca. 40 % af fangernes vedkommende ikke har været muligt at anvise arbejde der kunne betegnes som behandlingsmæssigt fyldestgørende, og blandt de ufuldkomnetheder som har været nævnt fremhæves særlig at anstalterne har for lidt fællesværkstedspads, at en del af de hidtil dyrkede håndværksfag har aftagende praktisk betydning, at der findes for få træningspladser i fag som er i udvikling, at der er en skæv fordeling af arbejdsmulighederne mellem åbne og lukkede afdelinger, og at værkstederne er tilbagestående i teknisk henseende. Det er kommissionens opgave at tage stilling til disse og mange andre spørgsmål vedrørende beskæftigelse, produktion, afsætning o. s. v.

Forslag om et socialforskningsinstitut.

Socialministeriet nedsatte i 1955 et udvalg som skulle overveje hvorledes der kunne tilvejebringes faste og varige rammer for et socialt forskningsarbejde. Udvalget, for hvilket professor, dr. polit. & oecon. *F. Zeuthen* blev formand, har nu afgivet en betænkning i hvilken der stilles forslag om at der under socialministeriet oprettes et selvstændigt forskningsinstitut som kan gennemføre en kontinuerlig socialforskning. Man finder det ikke tilstrækkeligt eller ønskeligt at en

intensiveret forskning baseres på undersøgelser iværksat indenfor de enkelte administrationsgrene eller gennem universiteterne, men fremhæver på den anden side at et selvstændigt institut må have kontakt til mange sider og være i stand til at etablere et bredt samarbejde. Det foreslåede institut skulle ledes af et forskningsråd, bestående bl. a. af universitetslærere og repræsentanter for den sociale administration, og af en direktør med kendskab til videnskabelig forskning og praktisk socialpolitik. Til instituttet skulle knyttes faste videnskabelige medarbejdere og anden medhjælp. Der regnes med et driftsbudget på ca. 750.000 kr. årlig. Udvalgets forslag er sammenfattet i et lovudkast i hvilket det siges at instituttets opgave er „på grundlag af de af socialforskningen omfattede videnskaber at foretage, fremme og samordne undersøgelser og forsøgsarbejder til belysning af sociale forhold, herunder af den sociale forsikring og forsorg, af arbejdslivet samt af de sociale sider af familie- og ungdomsspørgsmål og bolig- og sundhedsforhold“.

Et mindretal (professor *Kaare Svalastoga*) kan ikke tiltræde forslaget om oprettelse af et nyt institut, men anbefaler øget støtte til en decentraliseret forskning, der bygger på allerede bestående forskningscentre.

Betænkningen indeholder en oversigt over sociale undersøgelser foretaget i Danmark i årene 1940—56. Man refererer endvidere de svar som er modtaget fra en lang række sociale institutioner, foreninger og enkeltpersoner der er anmodet om at udtale sig om behovet for forskning vedrørende sociale spørgsmål. Der er peget på talrige emner for undersøgelser. Udvalgets plan for instituttets virksomhed tager ikke sigte på kriminologisk forskning.

Knud Waaben.

NORSK KRONIKK.

Når dette luses, er vel Mykle-saken rettslig avgjort, ialfall i første instans, men pornografidebatten er neppe slutt med det. Straffelovrådets innstilling med utkast til ny lovbestemmelse om pornografi m. v., som kom tidlig i høst, har gitt debatten ny næring.

Når Straffelovrådet ble anmodet om å utrede spørsmålet om en skjerpelse av straffelovens pornografiregler, skyldtes dette for det første en høyesterettsdom, hvor det ble pekt på at norsk lovgivning ikke har regler som i likhet med den danske straffelovs § 234 rammer forretningsmessig utnyttelse av uanstendige og anstøtelige bilder, medmindre de kan karakteriseres som „utuktige“. For det annet var det ved flere interpellasjoner i Stortinget rettet sterk kritikk mot en rekke bøker og blad med et utpreget seksuelt eller sadistisk innhold, som kunne tenkes å virke skadelig på barn og ungdom.

Straffelovrådet understreker i sin innstilling at skadelig litteratur i første rekke bør bekjempes med opplysning, men mener at det også er behov for strengere straffebestemmelser. Rådet foreslår et nytt straffe-

bud — strl. § 211 a — som setter straff av bøter eller fengsel inntil 1 år, eller begge deler, for den som utgir eller utbrer skrifter, bilder m. v. „som er åpenbart anstøtelige eller egnet til å virke forrænde eller forsimpelende på barn eller ungdom, når formålet skjønnes i overveiende grad å være økonomisk utnyttelse av interesse for seksualitet, vold eller kriminalitet“.

Straffelovrådet foreslår ikke noen endring i strl. § 211, altså den bestemmelse som Mykle m. fl. er tiltalt etter, bortsett fra at overtredelse av bestemmelsen skal kunne rammes også med bøter og ikke bare med fengsel, slik som nå. Det vil altså fremdeles være avgjørende for straffbarheten, om de bilder, skrifter m. v. som det gjelder, kan ansees som „utuktige“.

Straffelovrådet påpeker at synet på hva som er utuktig har skiftet med tidene. Etter den någjeldende oppfatning trekkes det vide grenser for det tillatte, særlig når det gjelder skjønnlitterære fremstillinger. Det må imidlertid også på dette område være en grense. På samme måte som andre må også en kunstner når han utgir sitt verk offentlig påse at han ikke krenker samfunnets regler for det anstendige så grovt at hans verk må karakteriseres som utuktig.

Straffelovrådet drøfter den innvending mot § 211, at domstolene ikke kan antas å ha forutsetninger for å vurdere skjønnlitteratur og at det derfor er uheldig å gjøre en bok til gjenstand for strafferettslig bedømmelse. Rådet finner imidlertid ikke å kunne legge avgjørende vekt på denne innvending. Det som skal vurderes er ikke en boks litterære verdi, men om boken etter den herskende rettsoppfatning har et slikt innhold at den må betegnes som utuktig. Etter Rådets mening kan en bok være utuktig selv om den har stor litterær verdi. Her som ellers blir det domstolens sak å anvende de gjeldende lovbestemmelser og derunder vurdere den rettsoppfatning som loven må antas å bygge på.

Straffelovrådet finner derfor at det ikke er noen grunn til å foreslå noen endring i § 211, slik at litterære eller andre kunstneriske verker fritas for ansvar.

Under behandlingen av innstillingen, som er enstemmig, har deltatt Straffelovrådets faste medlemmer: sorenskriver O. F. Harbek (formann), riksadvokat Andr. Aulie (nestformann), professor dr. jur. Johs. Andenæs og departementsråd Rolv Ryssdal. Dessuten har direktøren for Berg Arbeidsskole, Bergsvein Hov og maleren Alf Rolfsen deltatt som særskilt tilkalt medlemmer. Som sekretær har fungert sekretær i Justisdepartementet, Stein Østberg.

Et utvalg som har hatt som oppdrag å utrede spørsmålet om vernearbeidets organisasjonsform og vernearbeidernes tjenestlige status, har avgitt innstilling.

Utvalget gjør innledningsvis rede for vernearbeidets utvikling og nåværende organisasjonsform i en rekke land, samt den kriminalpolitiske bakgrunn for de nåværende reformbestrebelse.

Utvalget drøfter de forskjellige organisasjonsformer som kan komme på tale og fremhever at neppe noen bestemt utpeker seg som selvsagt. Det eneste som med sikkerhet kan sies, er at det offentlige i tiden fremover er nødt til å påta seg økede økonomiske forpliktelse i forbindelse med en nødvendig utbygging av vernearbeidet.

Når det gjelder den nåværende organisasjonsform, basert på private vernelag, kommer utvalget til at den ikke lenger er hensiktsmessig. Grunnlaget for den private foreningsvirksomhet er etterhvert falt bort, idet det de fleste steder bare er vernelagsstyrene som er i funksjon. Selve foreningsvirksomheten er utdødd eller utdøende, og foreningsformen betyr derfor i dag lite for almenhetens interesse for vernearbeidet eller kriminalpolitiske spørsmål i det hele. Heller ikke resulterer foreningsformen i noen økonomisk støtte av betydning fra privat hold. Det alt overveiende tilskudd til vernevirksomheten kommer i dag fra det offentlige.

Utvalget drøfter deretter de ulemper den nåværende organisasjonsform må antas å være beheftet med, og peker på at det kan være grunn til å se vernearbeidets forholdsvis svake stilling hos oss i sammenheng med den nåværende organisasjonsform. Den omstendighet at virksomheten formelt har vært drevet i privat regi, synes å ha ført til at staten ikke har tatt konsekvensen av at det her dreier seg om en typisk statsoppgave. Både lønnsmessig og på andre måter er vernelagsfunksjonærene dårligere stilt enn statsfunksjonærer i tilsvarende stilling, og dette har på skadelig måte innvirket på rekrutteringen og vernearbeidets anseelse.

Utvalget kommer etter dette til at vernevirksomheten bør overtas av det offentlige, og drøfter de forskjellige organisasjonsformer som i den forbindelse kan komme på tale. Siden det er en nær sammenheng mellom behandling i frihet og behandling i anstalt, finner utvalget at det kan være naturlig å legge vernearbeidet under de samme myndigheter som anstaltbehandlingen i dag hører under.

Utvalgets forslag kan sammenfattes i følgende hovedpunkter:

1. Ledelsen av vernearbeidet legges under en vernesjef i Fengselsstyret, Justisdepartementet.
2. Stillingene for verneinspektører og for andre fast ansatte vernearbeidere i heldagsstilling gjøres om til statsstillinger under Justisdepartementets administrasjon.
3. Vernelagsstyrenes nåværende funksjoner overføres til vernemennene, som (med en unntagelse) oppnevnes av Justisdepartementet etter forslag av vedkommende verneinspektør. Nemndene skal bestå av interesserte legfolk og representanter for påtalemyndighet, domstoler, sosialarbeid m. v. Ett av medlemmene oppnevnes av den kommune hvor nemnden har sitt kontor. — Det forutsettes at nemnden antar en sekretær i heltids- eller bistilling til å stå for de løpende forretninger. I de større byer, trenges, som nå, flere fast ansatte funksjonærer.

Norges vernesambands styre har sluttet seg til utvalgets innstilling, som vil bli behandlet på sambandets landsmøte i Oslo 30. oktober 1957.

Utvalget har bestått av byråsjef Ole An. Herud, kontorsjef Knut W. Nordal og sekretær Anders Bratholm. Som sekretær for utvalget har fungert sekretær i Fengselsstyret, Helge Røstad.

Som nevnt i en tidligere kronikk (NTfK 1955 s. 350) har Statistisk Sentralbyrå påbegynt innsamlingen av oppgaver til en alminnelig politistatistikk, som man tidligere har manglet. Tallene for 1956, som delvis er beregnet, er nå offentliggjort. I alt ble i 1956 etterforskningen avsluttet av politiet for ca. 26.000 forbrytelser (statistikken omfatter ikke forseelser), hvorav 63 pst. var tyverier, mens de tre kategoriene voldsforbrytelser, bedrageri, utroskap og underslag og skadeverk utgjorde 5—6 pst. av alle anmeldte forbrytelser. Det tilsvarende tall for ærekrenkelser og sedelighetsforbrytelser var henholdsvis 4 og 3 pst.

Av de etterforskede forbrytelser ble 42 pst. henlagt fordi gjerningsmannen var ukjent, mens 16 pst. ble henlagt fordi bevisene var for svake til å reise tiltale.

Politiet innstilte på tiltale og påtaleunntatelse i henholdsvis 14 og 5 pst. av forbrytelsene. Det var 13 pst. som ble henlagt fordi fornærmede trakk sin påtalebegjæring tilbake, mens 5 pst. ble henlagt fordi gjerningsmannen var under 14 år.

Oslo politis beretning for 1956 viser at antall anmeldte forbrytelser siden 1955 er steget fra 10.464 til 11.886. Stigningen faller for en stor del på brukstyveri av motorvogn, idet tallet på stjalne vogner er steget fra 737 til 1330.

Norges vernesambands nye blad „Vernelagsnytt“, hvis første nummer utkom stensilert, er nå begynt å komme trykt. Bladet, som er på ca. 30 sider og utkommer 4 ganger om året, utsendes til vernelagenes styremedlemmer, personundersøkere, tilsynsførere m. v., samt til endel andre interesserte.

Anders Bratholm.

SVENSK KRÖNIKA.

Genom en lag den 6 juni 1957 har 14 kap. 16 § strafflagen, vilken reglerer förhållandet mellan *misshandel* och *kroppssaga*, upphävts. I 14:16 stadgades någon under utövning av laga rättighet att aga den som står under hans lydnad tillfogar honom skada och denna är så ringa som i 14:13 sägs, han ej må fällas till ansvar härför. Det har alltså förutsatts att förhandenvaron av aganderätt kunde göra en eljest såsom misshandel straffbar gärning tillåten och detta även om kroppsskada tillfogats. Innebörden av att detta stadgande, till vilket motsvarighet saknas i förslaget till brottsbalk, upphävts är att om gränserna för aganderätten har överskrivits, även misshandel av lindrig art skall kunna beivras. I motiveringen för lagändringen uttalas att sådan lindrig form av kroppsligt våld, som enligt föräldrabalken och vissa skolförfattningar må tillgripas av föräldrar

och andra uppfostrare, faller utanför misshandelsreglerna även utan uttryckligt stadgande.

I lagen om straff för vissa trafikbrott har i fråga om bestämmelserna om *trafikonykterhet* vidtagits den ändringen, att straff skall ådömas förare av bil eller motorcykel eller traktor med släpfordon, även om det inte är styrkt att han varit så påverkad att han skall dömas för rattfylleri, om alkoholkoncentrationen i hans blod uppgick till 0,5 ‰ eller mer. Tidigare gick gränsen vid 0,8 ‰. Genom reformen vill man ge uttryck åt att alkoholförtäring och förande av motorfordon i princip är oförenliga med varandra. Under lagstiftningsarbetets gång har framhållits att trafiknykterhetslagstiftningen i sin helhet bör göras till föremål för översyn. Första lagutskottet har i sitt utlåtande utvecklat några allmänna synpunkter på inriktningen av det kommande reformarbetet. Bl. a. ifragasättes om icke, när det gäller de mera kvalificerade brotten, regleringen med straffbarhetens direkta anknytning till blodalkoholvärdena bör helt slopas och ersättas av fri bevisprövning från domstolarnas sida.

Carl Holmberg.

Meddelelser.

KRIMINOLOGISK SELSKAP I OSLO.

Kriminologisk Selskap har fortsatt med en rekke møter. „Drapskriminaliteten i Norge 1930—54. En kriminologisk undersøkelse“ er behandlet av cand. psychol. Ragnar Christensen. Forskningsstipendiat Sverre Brun-Gulbrandsen har lagt frem resultatene av sin kriminologiske undersøkelse av „Kvinnelig og mannlig kriminalitet.“ Prof. Johs. Andenæs kåserte om „Glimt, inntrykk og stemninger fra engelske rettssaler.“ Videre ble „Rock'n Roll-opptøyene i Oslo“ behandlet av politifullmektig Elg Elgesem (opptøyenes omfang og karakter) og forskningsstipendiat Knut Sveri (foreløbige resultater av en sosialundersøkelse av de arresterte). „Er reaksjonen på løsgjengerne hensiktsmessig“ ble behandlet av politifullmektig Herman Berger, Oslo politikammer, direktør Eivind Thune, Opstad tvangsarbeidshus, og overlege Thorbjørn Kjølstad, Bjørnebekk kursted. Prof. dr. med. Axel Strøm og h.r.adv. Knut Blom holdt foredrag om „Legers og forsvareres taushetsplikt.“ Siste møte i våremestret 1957 behandlet enkelte sider ved den fremlagte innstilling fra „Utvalget til å utrede spørsmålet om tiltak for barn som trenger psykiatrisk-psykologisk undersøkelse, rådgivning og behandling“ og med lektor Borger Haavardsholm og barnevernssjef Kaare Gilhus som innledere. — Det er blitt diskusjon på hvert møte med tildels mange innlegg. Kvelden er avsluttet med samvær under enkel, selskapelig form. — Medlemstallet er vel 80 og fremmøtet har vært godt. En del spesielt interesserte er invitert til hvert møte. — Styret består i 1957 av overlege Per Ancher-